

O jednolite miary w przemyśle leśnym.

Już kilkakrotnie pisaliśmy w „Sylwaniu“ jakie niedogodności wypływają z tego, że w użyciu stojące miary nie są wszędzie jednakie. Przeważna część państw przyjęła miary metryczne, wiele państw mimo tak widocznych korzyści, jakie miary metryczne następują, pozostają przy swoich dotychczasowych miarach, inne znowu wprowadziły wprawdzie system metryczny, jednakże mimo zakazów, dotychczasowe miary pozostają także w użyciu. I tak n. p. w Galicyi mieliśmy zasadniczo miary metryczne, ale oprócz tego istniały także dotychczasowe miary, cale, sążnie i t. d., a właściwie tak było, że dotychczasowe miary przemienialiśmy na metryczne w ten sposób, że odpowiadały one pod względem ilości miarom dotychczasowym. I tak n. p. mieliśmy materiał tartaczny obok długości 4 metrów także także 5·7 m, która to miara odpowiada 3 sążniom austryjackim; mamy szerokości 28 cm, co odpowiada 10 calom, grubości 4 cm, co znowu odpowiada 1½ calom i t. d. Niedawno pisaliśmy o tem, że do państw, które wprowadziły u siebie system metryczny zamierza przyłączyć się także Anglia. Wprawdzie nie jest nam wiadomem, czy zamiar ten się już urzeczywistnił, jednakże przy znanej konsekwencji Anglików w postępowaniu nie ulega wątpliwości, że myśl raz z rozważą powziętą istotnie prędzej czy później w życie wprowadzą. Obecnie przychodzi wiadomość z Rosyi, iż także zamierza wprowadzić system metryczny. W gruncie rzeczy zamiar ten wprowadzony w życie jest w stanie w handlu światowym wywołać bardzo znaczne zmiany. Anglia należy bezsprzecznie do państw, które stosunkowo sprowadzają najwięcej drewna z krajów obcych. Skoro więc ona wprowadzi u siebie system metryczny, to do jej postanowienia zastosować się muszą

wszystkie te kraje, które u siebie nie mają systemu metrycznego, a które do Anglii materiały drzewny eksportują. Dotyczy to tak Ameryki jak i krajów północnej Europy. Wprawdzie nie mamy jeszcze dokładnego obrazu jaką rolę odgrywać będzie Rosja w handlu światowym drewnem w Europie, gdyż znaczna część kresów rosyjskich stała się już, lub zamierza w przyszłości się usamoistnić, ale to pewna, że eksportując stosować się musi do przepisów i zwyczajów kraju, do którego importuje. Lecz kraje dawniej rosyjskie, kresowe: Polska, Ukraina, kraje nadbałtyckie. Litwa i Finlandya należą z wyjątkiem Ukrainy do państw materiałów drzewny eksportujących, zatem muszą one zwracać uwagę na to jakie wymogi stawiają kraje importujące, Postanowienie Anglii może być zatem decydujące dla całego handlu światowego drewnem, a zatem stosować się do niego musi i Rzeczpospolita Polska, naturalnie o ile będzie mogła materiały swój poza granice kraju eksportować. Przytem spodziewać się należy, że Anglia nie będzie należeć do tych krajów, które system metryczny tylko wedle nazwy wprowadziły, lecz iż rzeczywiście wyróbka materiałów pod względem grubości, długości i szerokości odbywać się będzie wedle systemu metrycznego.

Zmartwychwstała Polska musi w tym względzie tak jak we wielu innych kierunkach zająć już niebawem stanowisko zdecydowane. Usunąwszy bowiem granice trzech zaborów musi usunąć rozmaite systemy w życiu gospodarczem każdego zaboru wprowadzone i sprowadzać do jednego a wspólnego mianownika.

W Galicyi mieliśmy system metryczny, lecz obok niego także system wiedeński, a tartaki wyrabiały wprawdzie materiały wedle miary metrycznej, jednak w wielu wypadkach miara ta nie była niczem innem jak tylko przeliczeniem cali i sążni na centymetry i metry.

Jeden sążeń ma 6 stóp = 1·896484 m; jedna stopa = 0·316081 m, 1 cal = 12 liniom = 0·0263401 m.

Jeden sążeń kwadratowy = 36 stopom kwadratowym = 3·596652 m²; jedna stopa kwadr. = 144 calom kwadratowym = 0·099907 m²; jeden cal kwadratowy = 144 liniom kwadratowym = 6·937987 cm².

Jeden sążeń kubiczny = 216 stopom kubicznym =

$= 6.820992 m^3$; jedna stopa kubiczna $= 1728$ calom kubicznym $= 0.03157867 m^3$;

Zamienione na system metryczny dają:

Jeden metr długości $= 0.5272917$ sążnia $= 3$ stopom, 1 calowi i 11.58 liniom: jeden decymetr $= 0.31637496$ stopom $= 3.7965$ calom $= 45.558$ liniom; jeden centymetr $= 0.031637496$ stopy $= 0.37965$ cala $= 4.5558$ linii.

Jeden $m^2 = 0.278036$ sążnia kwadratowego $= 10.00931$ stopy kwadratowej; jeden $dm^2 = 0.10093$ stopy kwadratowej $= 14.1434$ cala kwadratowego; 1 $cm^2 = 0.144134$ cala kwadratowego $= 20.7553$ linii kwadratowej.

Jeden $m^3 = 0.146606$ sążnia kwadratowego $= 31.66696$ stóp kwadratowych; jeden $dm^3 = 6.03166696$ stopą kwadratowych $= 54.72052$ calom kwadratowym.

W Królestwie Polskiem kongresowem były miary: nowopolskie, których jednostką zasadniczą jest na mocy Rozporządzenia Rady administracyjnej z dnia 13. czerwca 1818 dla miar długości pręt nowopolski $= 2.0248$ sążnia rosyjskiego $= 4.32$ metra, na mocy zaś postanowienia Rady państwa z dnia 30. grudnia 1891 wprowadzono miary w Cesarstwie obowiązujące a to: 1 pręt n. p. $= 15$ stopom $= 10$ pręcikom $= 2.0248$ sążnia rosyjskiego $= 4.320$ metra; $1/10$ pręta n. p. $= 1$ pręcikowi czyli stopie geometrycznej; $1/100$ pręta n. p. $= 1$ tance; $1/25$ pręta n. p. 1 sążniowi n. p.; $1/75$ pręta n. p. $= 1$ łokciowi n. p.; $1/15$ pręta n. p. $= 1$ stopie n. p.; $1/180$ pręta n. p. $= 1$ calowi n. p.; $1/2160$ pręta n. p. $= 1$ linii n. p.

Dla miar powierzchni n. p. mamy:

włóka n. p. $=$ prostokątowi, którego jeden bok $= 6750$, a drugi $= 75$ łokci n. p. $= 50625$ łokci \square n. p.

1 włóka n. p. $= 30$ morgów n. p. $= 1.53741$ dziesięciny $= 16.79616$ ha;

1 morg n. p. $= 300$ prętów \square n. p. $= 0.51247$ dziesięciny $= 0.55987$ ha;

1 pręt \square n. p. $= 6.25$ sążnia \square n. p. $= 225$ stopom \square n. p. $= 4.0997$ sażeniom $\square = 18.6624$ m \square .

1 sażeń \square n. p. $= 9$ łokci \square n. p. $= 36$ stóp \square n. p. $= 6.655$ sażeni $\square = 2.986$ m;

1 łokieć \square n. p. $= 4$ stopom \square n. p. $= 0.656$ arszyna $\square = 0.3318$ m \square ;

1 stopa \square n. p. = 144 calom \square n. p. = 20736 liniom \square
 n. p. = 0·8928 stóp. \square ros. = 0·8294 m \square .

Dla miar objętości n. p. natomiast mamy:

1 pręt sześcienny n. p. = 15·625 sążnia sześć. n. p. = 8·3011
 sażeni sześć. n. p. = 80·6216 m³;

1 sażeń sześcienny n. p. = 27 łokci sześciennych n. p. =
 216 stóp sz. n. p. = 0·5313 sażeni ros. = 5·1598 m³;

1 łokieć sześć. n. p. = 8 stóp sz. n. p. = 0·5313 arszyna
 sześć. = 0·1911 m³;

1 stopa sześć. n. p. = 1728 cali sześć. n. p. = 29·85984 linij.
 sześć. n. p. = 0·84365 stóp sz. n. p. = 0·239 m³.

Natomiast miary rosyjskie są następujące:

Miary długości: 1 sażeń = 7 stopom = 3 arszynom =
 = 2·13356 m = 0·49388 pręta n. n.;

$\frac{1}{3}$ sażenia = 1 arszynowi = 16 wersz = 28 cali = 0·7112 m;

$\frac{1}{7}$ sażenia = 1 werszkowi = 1·75 cala = 4·4449 cm;

$\frac{1}{84}$ sażenia = 1 stopie ros. lub ang. = 12 calom = 120 li-
 niom, 0·3048 m;

Miary powierzchni: Dziesięcina = 2400 sażeniom \square ,
 = 1·95134 morgom n. p. = 1·0925 ha;

1 sażeń \square = 9 arszynom \square = 493 stopom \square rosyjskim =
 = 1·5245 sąż. \square n. p. = 4·5521 m.

1 arszyn \square = 256 werszkom \square = 784 calom \square rosyj. =
 = 1·5245 łokci \square n. p. = 0·5058 m²;

1 stopa \square = 144 cali \square ros. = 14400 liniom \square rosyj. =
 = 1·12 stop \square n. p. = 0·0929 m².

Miary objętości:

1 sażeń sześć. = 27 arszynom sześć. = 343 stopom sześć.
 ros. = 1·8823 sążn. sz. n. p. = 9·7122 m³.

1 arszyn sześć. = 4096 werszków sześć. = 12·7037 stopom
 sz. ros. = 1·8823 łokci sz. n. p. = 0·3597 m³;

1 stopa sześć. = 1728 calom sz. ros. = 1728000 liniom sz.
 ros. = 1·1853 stóp sz. n. p. = 0·0283 m³.

W Niemczech wprowadzono system metryczny, jednak i tu podobnie jak i u nas w Galicyi obok metrów, przystosowanych w zasadzie do miary cłowej są jeszcze inne systemy miar pozostałe z dawniejszych czasów samoistnień państwowych. Są tam zatem miary: bawarskie, reńskie, saskie i hamburskie i wedle tego wyróbka na tartakach wy-

konywaną jest właściwie wedle cali, przystosowanych do miar metrycznych. Naturalnie, że wyróbka wedle pewnego lokalnego wymiaru ogranicza dane przedsiębiorstwo w jego zasięgu handlowym, gdyż tylko wymiary przez większą ilość państw przyjęte i w życie wprowadzone dają światowy zasięg handlowy. Tych lokalnych wymiarów cłowych nie podajemy jednak, niechcąc artykułu naszego cyframi zbyt obciążać.

Jednakże w handlu wielkim, światowym miarodajne są zadania Anglii i jej wymiary i w tym kierunku panowała bezsprzecznie jednolitość. Był więc tylko jeden wymiar cłowy w Ameryce i Australii, Finlandyi i Rosyi, a było to tam wszędzie, skąd towar przeznaczony był do Anglii. Tam wszędzie panował jeden i ten sam wymiar, a to: cal angielski. Z chwilą więc, gdy Anglia przejdzie do systemu metrycznego, muszą to samo uczynić także te wszystkie kraje, które z Anglią prowadzą handel, drzewny. Musi więc to uczynić Ameryka, musi uczynić Rosja, Finlandya, boć Anglia jest odbiorcą głównym ich materiałów drzewnych. Jeżeli zatem Polska będzie w stanie uprawiać handel wywozowy swoimi materiałami drzewnymi, będzie musiała także we wszystkich swoich częściach, a więc także i we właściwym Królestwie Polskiem Kongresowem wprowadzić system metryczny. Lecz nie dosyć jest dać zarządzenie, że zaprowadza się system metryczny, trzeba go też w życie wprowadzić i nie pozostawiać tej anomalii, że mimo wprowadzenia systemu metrycznego dawny wymiar mimo swego 50-lecia ciągle jeszcze jest w mocy. Impulsem bezsprzecznie oddziaływającym na cały handel światowy będzie postąpienie Anglii, a gdy ta postąpi radykalnie zastosują się do tego wszystkie inne państwa, biorące udział w handlu światowym.

Dla naszego handlu wskazanem jest zaprowadzenie następujących wymiarów szczegółowych:

przy długościach: od 4 *m* począwszy, odstępach co 0.5 metra aż do 6.0 *m*; długość: poniżej 4 *m* od 3 począwszy zaliczane być winne do tak zwanego towaru pochodzącego ze skrócenia. Główny wyrób ma polegać w długościach czterometrowych;

przy grubościach: od 20 *mm* do góry z odstopniowaniami co 5 *mm*, zatem 20, 25, 30, 35, 40, 45 *mm* i t. d.; na-

tomiast poniżej 20 *mm* powinny mieć odstopniowania co 2 *mm*, zatem 20, 18, 16, 14, 12 *mm*, z tego powodu, że odstopniowanie co 5 *mm* przy tak cienkim materiale wydałoby nader silne różnice w cenach, a ponadto rozchodzi się tu o tak zwany materiał na skrzynki;

przy szerokościach: należy odstopniowanie w calach nawet z tego powodu odrzucić, że przy obecnej drożyznie surowca odpady 2½ *cm* zbyt silnie na rentowność materiałów wpływają i to niekorzystnie. Najwłaściwiej byłoby zatem, gdyby szerokości dla materiału tartego były odstopowywane co 1 *cm*, zatem były: 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 etc. centymetrów.

Ponieważ sprawa wymiarów prędkiej lub później musi przyjść na tapet rozpraw rządu polskiego, przeto byłoby wskazaniem, ażeby przed ostateczną decyzją zapytane były koła interesowane o opinię fachową. Co do samych szczegółów pojedynczych wymiarów powinno nastąpić porozumienie między samymi producentami, którzy naturalnie muszą wziąć pod rozwagę zwyczaje i przepisy istniejące w tych krajach, dokąd materiał swój ewentualnie będą eksportować.

W końcu donosimy, że już w czasie obecnej wojny tow. akc. „Standard“, jako związek kilkunastu największych firm, zajmujących produkcją drewna miękiego na Węgrzech, postanowiło wprowadzić w zupełności miary metryczne w produkcji drewna tartego. Ustanowiono więc następujące jednolite wymiary, a to:

w długościach: towar normalny ma posiadać długości wynoszące 4, 5 lub 6 *m*, ewentualnie, jeżeli się to nie da ominąć 4, 5 i 5·5 *m*. Towar skrócony ma posiadać 1 do 3·75 *m*, w odstopniowaniu co 25 *cm*.;

w szerokościach: towar wązki: 11, 12, 13, 14, 15, 16 i 17 *cm*. W tym ostatnim jest produkcya od centymetra do centymetra pozostawiona decyzji wytwórcy; łąty mają mieć: 12, 18, 24 i 30 *mm*, wedle decyzji wytwórcy 40, 45 i 50 *mm* szerokości; deski oznaczone: 18 i 24 *mm* grbości.

Lwów w marcu 1919.